

Länsstyrelsen
Värmland

Lungälven (Lungälvsravinerna), Filipstads kommun

Huvudavrinningsområde 108.

Meandrande sträcka i Lungälven.

Projektområde

Det 247 ha stora naturreservatet Lungälvsravinerna bildades 1984. Området utgör även ett Natura 2000. Gränsen börjar strax nedströms samhället Brattfors och sträcker sig nedströms mot Hedenskog, en sträcka på ca 3 km. Det unika med området är de så kallade Lungälvsravinerna genom vilka Lungälven rinner. Ravinerna har bildats genom erosion från små källflöden i mycket finkorniga jordarter.

Från sjön Kalven slingrar sig Lungälven sakta söderut. Vid Brattfors finns en gammal hytta och dammar som får vattendraget att stilla sig. Efter dammarna kommer en forssträcka, varefter Lungälven återigen lugnar sig i meandrande slingor. Älven gräver sig därigenom allt djupare ned i de lösa jordlagren och skapar djupa raviner. Älvens lopp förändras ständigt och på vissa platser kan man se hur dalväggarna rasat.

Lungälvsravinerna utgörs av ett ravinsystem som bildats i anslutning till Lungälven i kanten av Brattforshedens deltabildning.

Ravinbildningen har troligen skett genom jordflytning på grund av stor vattentillförsel via underjordiska källor, vilka förekommer rikligt i området. Ravinerna har till stor del bildats i mycket finkorniga sediment där de mäktigaste ravinerna idag är 20–25 meter djupa, över 100 meter breda och med delvis mycket branta sluttningar.

Den lummiga och fuktiga miljön i Lungälvsravinerna skapar förutsättningar för växter och djur som annars hotas av utrotning på många platser. Här växer ovanliga lavar, mossor och svampar liksom flera ovanliga kärlväxter b.l.a. strutbräken, ögonpyrola, trolldruva, springkorn, källört och orkidéerna spindelblomster och tvåblad.

I Lungälven förekommer flodpärlmusslor, ål, löja, öring, nors mm. Under 2015 utfördes en inventering av flodpärlmusslor i den del av älven som rinner genom naturreservatet. Elfisken genomförs vartannat år nedströms Brattfors. Fiskena startade 2011 och indikerar ett mycket svagt öringbestånd. Tre vandringshinder finns uppströms Brattfors. Hoten mot naturvärdena utgörs i huvudsak av reglering för vattenkraftsändamål, försurning och modernt skogsbruk.

Orsak till åtgärder

Flodpärlmussla förekommer i riklig omfattning i området, men beståndet bedöms som sårbart med tanke på att det inte hittades några småmusslor vid inventeringen 2015 och att det saknas känd föryngring av arten i älven. Vid elfisken i älven 2011, 2013 och 2015 påträffades öring (värdfisk för flodpärlmussla) endast 2013 och då i ett svagt bestånd. Vidare orsakar vandringshinder (strax uppströms Natura 2000-området) en minskning av öringens möjligheter till vandring, vilket även påverkar flodpärlmusslans spridning negativt.

Vattenkemin i vattendraget kontrolleras 5 ggr/år inom uppföljning i skyddade områden. Vattendrag som hyser flodpärlmussla bör ha ett pH-värde på minst 6,2. Då denna gräns underskridits i Lungälven vid flera tillfällen på senare år kommer dess försurningspåverkan att ses över inom länets regionala kalkningsplan.

Sammantaget bedöms bevarandetillståndet för flodpärlmussla som icke gynnsamt, eftersom målet på ett livskraftigt och reproducerande bestånd inte kan anses som uppfyllt. En trolig orsak till att det idag inte sker någon föryngring av flodpärlmussla i området är att öringbeståndet är ytterst begränsat. Vidare kan

periodvisa sura förhållanden i vattnet vara en bidragande faktor till utebliven föryngring.

Vad vill vi förbättra?

Målet är att det ska finnas ett livskraftigt och reproducerande bestånd av flodpärlmussla i området. En livskraftig och reproducerande öringstam är en förutsättning för att flodpärlmusslan ska kunna föryngra sig och finnas kvar på lång sikt. Vattendraget ska därför återställas så det kan utgöra en så lämplig livsmiljö som möjligt för dessa arter. Återställningarna handlar om att genom biotopvårdsinsatser skapa fler lämpliga livsmiljöer, förbättra vattenhushållning och strömbilder samt att åtgärda de artificiella vandringshinder som idag förekommer i vattendraget.

Planerade åtgärder och aktiviteter

Vi avser genomföra:

- Upprättande och verkställande av en biotopvårdsplan med mål att möjliggöra en långsiktig och ökande förekomst av flodpärlmussla och öring i älven.
- Biotopvårdsåtgärder i form av återförande av uppschaktade stenmassor samt utläggning av rikliga mängder död ved för att öka älvens lämplighet som öring och musselvatten.
- Fri vandringsväg mellan sjöarna Lungen och Stor-Lungen genom att möjliggöra passage vid tre dammar som utgör definitiva vandringshinder.
- Utredning/plan för att ev. flytta flodpärlmusslor efter åtgärder för att optimera reproduktionen.

Planerad uppföljning

Åtgärderna kommer följas upp av pågående miljöövervakning och i form av elfisken.

I samverkan med

Projektet sker i samverkan med Filipstads kommun, Alsters-Lungens FVOF samt Gullspångsälvens vattenråd.

Länkar

[Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610121 Lungälvsvrinerna, pdf](#)

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post varmland@lansstyrelsen.se, postadress
Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, eller ring vår växel 010-
224 70 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/varmland.